

รูปแบบของการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มในยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงสมัยประวัติศาสตร์ โดยจะพยายามจำลองภาพลักษณะการสร้างสมวัฒนธรรมและความเจริญที่พัฒนาขึ้นเองภายในท้องถิ่นและประยุกต์จากวัฒนธรรมที่มาจากภายนอก ลักษณะการขยายตัวและบทบาทของชุมชนลุ่มแม่น้ำจระเข้สามพัน ที่มีต่อพัฒนาการของชุมชนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกโดยส่วนรวม โดยจะเน้นให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งเสริมพัฒนาการของชุมชนจระเข้สามพัน ที่พัฒนาจากชุมชนธรรมดาขึ้นเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีเมืองเป็นศูนย์กลางและสามารถพัฒนาไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองในสมัยต้นทวารวดี ห้ายที่สุดจะสรุปสาเหตุแห่งความเสื่อมของชุมชนแห่งนี้ ซึ่งเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นในราวปลายพุทธศตวรรษที่ 16 หรือต้นพุทธศตวรรษที่ 17 ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่ถกเถียงกันในวงวิชาการมานานหลายทศวรรษ

ข้อสมมุติฐานเบื้องต้น

1. สภาพภูมิศาสตร์และลักษณะที่ตั้ง มีความสัมพันธ์ต่อการก่อตัวและการขยายตัวของชุมชนลุ่มแม่น้ำจระเข้สามพันตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม

2. พัฒนาการของชุมชนจระเข้สามพันตั้งแต่ระยะแรกเริ่ม สัมพันธ์กับพัฒนาการของชุมชนอื่น ๆ ทั้งที่อยู่ใกล้เคียงและห่างไกล โดยมีปัจจัยกระตุ้นที่สำคัญจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมกับดินแดนภายนอก เช่น อินเดีย ฯลฯ และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบดังกล่าว พัฒนาการของชุมชนก็เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ทั้งในลักษณะที่เจริญก้าวหน้าและเสื่อมโทรมลง

3. บริเวณชุมชนจระเข้สามพันเป็นศูนย์กลางสำคัญของพัฒนาการในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันตกตั้งแต่แรกเริ่ม จนกระทั่งถึงพุทธศตวรรษที่ 12 ก็ค่อย ๆ ลดบทบาทลง เนื่องจากข้อจำกัดและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านสภาพภูมิศาสตร์ ลักษณะและรูปแบบทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและสังคม จนกระทั่งในที่สุดเมืองที่เป็นศูนย์กลางสำคัญในลุ่มแม่น้ำจระเข้สามพันคือ เมืองอุทอง โบราณก็เสื่อมสลายไปในราวพุทธศตวรรษที่ 16-17

4. เมืองอุทอง โบราณและชุมชนลุ่มแม่น้ำจระเข้สามพัน เป็นแหล่งโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยหลักฐานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของประวัติศาสตร์ไทยในระยะแรกได้ดียิ่งที่สุด แม้ว่าหลักฐานเหล่านั้นจะถูกขุดทำลายหรือถูกระบบการเกษตร - คมนาคมสมัยใหม่ทำลายไปมาก ก็ยังคุ้มค่าที่น่าจะมีการขุดสำรวจอย่างละเอียดถี่ถ้วนเป็นงานใหญ่ระดับชาติอีกครั้งหนึ่ง คณะผู้

วิจัยสันนิษฐานว่า ในระดับชั้นดินบางแห่งยังคงจะมีหลักฐานสำคัญหลงเหลือจากการถูกทำลายอยู่บ้าง ที่คาดหวังเช่นนี้เนื่องจากสำรวจพบว่า เกือบทุกตารางนิ้วของชุมชนลุ่มแม่น้ำจรเข้สามพันเป็นแหล่งโบราณคดีทั้งสิ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยประวัติศาสตร์ลุ่มแม่น้ำจรเข้สามพัน เป็นโครงการทำวิจัยแบบผสมผสาน (integrated research project) ในเชิงสหวิทยาการ (interdisciplinary approach) โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (historical method) ในการวิเคราะห์ความเหมือนำเสนอข้อมูลในแนวพรรณาวิเคราะห์ (analytical description) การวิจัยแบบผสมผสานนี้ประกอบด้วยการศึกษาจากสามแนวทาง คือ การวิจัยด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (local history research) การวิจัยด้านชาติวงศ์วรรณา (ethnological research) และการวิจัยด้านโบราณคดี (archaeological research)

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและชาติวงศ์วรรณานั้น อาศัยเอกสารประวัติศาสตร์ (historical documentary research) ทั้งขั้นต้น (primary source) และขั้นรอง (secondary source) ประกอบกับการเก็บข้อมูลจากการวิจัยสนาม (field research) ซึ่งดำเนินการโดยการสำรวจพื้นที่จริงเพื่อตรวจสอบลักษณะทางภูมิศาสตร์และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ตลอดจนการสัมภาษณ์ (interviewing) บุคคลและคณะบุคคล ตามประเภทข้อมูลที่ต้องการ เช่น เรื่องบอกเล่าจากความเชื่อถือ ตำนานที่เล่าต่อ ๆ กันมา ลักษณะของวัตถุและแหล่งวัตถุโบราณที่ขุดพบ เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อมูลที่ไม่อาจค้นคว้าได้จากหลักฐานประเภทอื่น

ในการขุดค้นหาข้อมูลในทางโบราณคดีซึ่งดำเนินการโดย ดร.พรชัย สุจิตต์ ในฐานะหัวหน้าโครงการร่วม คณะผู้วิจัยเลือกหมู่บ้านนาลาว อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นจุดสำคัญที่จะทำการขุดค้นทางโบราณคดีอย่างเป็นระบบ โดยจะเลือกจุดขุดตามลักษณะพื้นที่ที่เหมาะสม และจะเลือกขุดในแหล่งอื่นนอกหมู่บ้านแต่อยู่ในบริเวณลุ่มแม่น้ำจรเข้สามพัน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ หมู่บ้านนาลาวดังกล่าวเป็นแหล่งชุมชนโบราณตั้งอยู่บนเนินสูงริมแม่น้ำจรเข้สามพัน ซึ่งเป็นลุ่มแม่น้ำเก่าแก่และเป็นเส้นทางคมนาคมสำคัญในสมัยโบราณ เป็นที่อยู่อาศัยและแหล่งชุมชนที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ถึงสมัยประวัติศาสตร์ ดังนั้น ข้อมูลที่ได้จากแหล่งนี้ คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาพัฒนาการของชุมชนริมฝั่งน้ำจรเข้สามพันในยุคสมัยต่าง ๆ โดยจะสามารถ